

פנים רבות למרים

כאשר החלה שוש גבעון מכפר רות, אמונית
העובדת בטכניקה של הדפס רשת, לצלם
דיוקנאות פנים של בתה הצעירה מרים, לא
ידעה כי בסופו של דבר הם יתנו לה השראה
לתערוכה שלמה. עכשיו מוצגות העבודות
בבית האמנים בתל-אביב תחת השם המסקרן -
"מרים היא הבת האהובה עלייך", וגם בגלריה
העירונית בכפר סבא

התחלתי לעבוד ולצלם אותה, דיוקנאות של
הפנים, ובסופו של דבר אלה הם רוב הצילומים
בתערוכה. זה לא היה מתוכנן אלא משהו
שהתפתח תוך כדי עבודה, וכך בעצם זה קורה.
אתה אף פעם לא קם בבוקר ואומר 'את זה אני
אעשה'. יש רעיון, מתחילים לבצע אותו ותוך
כדי המימוש הדברים קורים".

בחיוך, מספרת גבעון כי דמותה הבוטחת
והמתריסה של מרים כפי שהיא עולה מהדי-
מויים הצילומיים, אינה כה רחוקה מהמציאות.
"מרים תמיד בולטת ובמרכז, היא לא יכולה
להיות בצד. אני שונה ממנה לגמרי, ממש הקצה
שלה. אני אוהבת להיות בצל, מאחורי הקלעים,
זה ממש לא האופי שלי להיות על הבמה ואצלה
זה כן". במובן מסוים, מסכימה גבעון, מרים
המוחצנת היא מעין מתווך לעולם של דמותה
שלה, הנוטה להיות יותר נחבאת אל הכלים.

בתוספת צבע

בתערוכה מוצגים גם מספר תחריטים,
ודווקא מהמתכת הקשה עולה דמות רכה יותר,
ביישנית, כמעט אוריינטלית, אשר כמו
מתמוססת ונשמעת בתוך התחריט. את
העבודות האלו, מספרת גבעון, היא צילמה
בתקופה אחרת, מוקדמת יותר, אולם רוב

במובן מסוים, מסכימה
גבעון, מרים המוחצנת היא
מעין מתווך לעולם של
דמותה שלה, הנוטה להיות
יותר נחבאת אל הכלים

שנסענו לשם ביחד וזה היה מפגש קבוע בינינו.
הקרבה נוצרה אולי גם בגלל העיסוק שלה או
כי היא הבת הצעירה שנשארה בבית, אבל כל
הסיטואציה יצרה קשר שונה".

מה פשר השם, "מרים היא הבת האהובה
עלייך"?

"זה ציטוט של מרים. בשנה שהיינו יחד
היא שלחה לי כל מיני הודעות, ויום אחד היא
שלחה לי את המשפט הזה ב-SMS. מאוד
מתאים לה לכתוב דבר כזה... מיד ידעתי שהוא
ישמש אותי באיזשהו אופן".

מרים, בת 21, לומדת צילום בבצלאל וגרה
בירושלים, לא ידעה כי כל התערוכה תהיה
סביבה. למען האמת, גם שוש גבעון לא ידעה.
"בהתחלה יצרתי סדרה אחרת בכלל שקשורה
לנוף", היא מספרת, "והיה לי בראש עוד
דימוי, של מרים, שגם אותו רציתי לעשות.

בית שני, והיא הרבתה לעסוק ביצירה. "תמיד
רציתי ללמוד אמנות בצורה מסודרת", היא
אומרת, ובשנת 1986, בשנת השבתון הראשונה
שהיתה לה, החליטה להעז ולממש רצון זה. היא
החלה ללמוד במדרשה לאמנות, אז ברמת
השרון (היום נמצאת המדרשה בבית ברל בכפר
סבא), במגמת הדפס וצילום. את הלימודים היא
המשיכה גם אחרי שהסתיים השבתון, במקביל
להמשך עבודתה בהוראה, וסיימה כעבור 5
שנים.

כיום שוש גבעון היא מורה לאמנות בבי"ס
"עמית" ברעות, ובמסגרת משרד החינוך היא
גם מדריכת מורים לאמנות בנושא של עיצוב
סביבות למידה וארגון האמנות בבית הספר.
במהלך השנים המשיכה לעסוק ביצירה, הציגה
במספר תערוכות קבוצתיות ואף בתערוכות
יחיד, אך משרתה האינטנסיבית לא השאירה
זמן רב. לכן, בשנתיים האחרונות, היא ניצלה
שני חצאי שבתון שהיו לה כדי להשתמש בשיי-
רוטי הסדנה שבבית ברל, לעבוד וליצור. בשנ-
תיים אלו יצרה את גוף העבודות הנוכחי.

ההשראה ליצירות המוצגות בתערוכה היא
מרים, בתה הצעירה של שוש גבעון. "בשנתיים
האחרונות", מספרת גבעון, "הקשר בינינו הלך
והתהדק. מרים בעצמה התחילה להתעסק
באמנות, והיתה שנה אחת אחרי התיכון בה היא
לקחה קורסים במדרשה. יצא יום אחד בשבוע

פנים של אישה, או שמא
נערה עדיין? עיניים גדו-
לות משקיפות מהקיר.
במבט גלוי, מתריס,
כמעט בוטה, היא עוקבת
אחר המתבונן בה, תובעת
תשומת לב. ספק מתח-
באת, ספק חשופה, כאשר
מתקרבים אליה היא מת-
חמקת, נעלמת בתוך המ-

רקם המיוחד שסביבה, כאשר מתרחקים ממנה,
היא שבה ומגיחה חזרה.

את התמונה הזאת, יחד עם עבודות נוספות
המודפסות בטכניקה של הדפס רשת, רואה מי
שנכנס בימים אלו לגלריה בבית האמנים
בתל-אביב. האמונית החתומה עליהן היא שוש
גבעון מכפר רות. שם התערוכה - "מרים היא
הבת האהובה עלייך", הופך את התמונות למס-
קרות עוד יותר.

מאם לבת

את דרכה החלה שוש גבעון בכלל בלימודי
גיאוגרפיה וארכיאולוגיה, ובהמשך עבדה
בהוראה. למרות שאמנות, היא מספרת, תמיד
היתה ברקע. המוזיאון בירושלים היה עבורה

העבודות בתערוכה הם הדפסי רשת המראים דיוקנאות פנים.

הדפס רשת מתקבל כאשר מגדילים צילום על שקף, לגודל הרצוי, ובעזרת רשתות הדפסה מעבירים את הדימוי לחומר - בד, נייר, זכוכית או מתכת. על התהליך הזה ניתן לחזור מספר פעמים, עם דימויים שונים על מנת לקבל מספר שכבות, והאפקט כתוצאה מכך מרשים: המשחק של הטקסטורות השונות, הדמות המתהווה ויוצאת מתוך המרקם, השכבות שמכסות ויחד עם זאת מביעות מורכבות, כל אלו יוצרים חוויה חזקה ושואבת.

בצילומים עצמם חשוב שיהיו קונטרסטים - הבדל חריף בין שחור ללבן, אולם גבעון רצתה להכניס לעבודות גם צבע. "שחור-לבן זה דרמטי", אומרת גבעון, "וגם מרים דרמטית. מצד שני היא גם מאוד צבעונית, אם זה בהופעה שלה או בהתנהגות, וחיפשתי דרך להביע את זה".

בתחילה עשתה הדפסים על בד צבעוני, אולם הרגישה כי התוצאה סתמית. אז ניסתה להדפיס על בד מעוטר עם דוגמא. "אחותי עשתה מסע להודו לפני כמה שנים", היא מספרת, "היא הביאה משם בדים וחילקה לכל המשפחה. כשהתחלתי לעבוד אספתי מכולם את הבדים שנשארו והדפסתי עליהם".

הבדים ההודיים התגלו כבחירה מוצלחת מסיבות נוספות. כאשר החלה לעבוד איתם, גילתה גבעון כי הם מזכירים לה בדים תימניים אותם הביאה אמה מתימן כאשר המשפחה עלתה לארץ. "בתימן אמא שלי התעסקה ברקמה, ואבא שלי עסק באריגה. נושא הטקסטיל תמיד עורר סקרנות אצלנו במשפחה וכולנו נמשכים בכל מקום לגעת, למשש, לקנות. כך שהיה לי נכון להשתמש בבדים שבאישוהו מקום מזכירים את המקור שלנו".

השילוב בין הבדים המסורתיים לטכניקת ההדפס נותן לתערוכה ממד עומק נוסף, של חיבור בין מזרח למערב. "מצד אחד למדתי טכניקות לגמרי מערביות", אומרת גבעון, "ולמדתי בבי"ס שכמובן האוריינטציה שלו, כמו בכל לימודי האמנות הסטנדרטיים, היא מערבית. ומצד שני בבית ספגתי שורשים

מתרבות המזרח שהיו קיימים בתודעה, בחזות הוויזואלית, והחיבורים קרו. לא תכנתי את זה, אבל כשנתקלתי במרקמים או בדברים שהזכירו לי, אז השתמשתי בהם".

ההדפסה על הבדים המיוחדים נותנת לכל עבודה את הייחוד שלה. בעבר, אמנים שעבדו עם הדפסי רשת הכינו, בדומה לאמנות הפופ, סדרות של עשרות ולפעמים מאות עבודות שנראו בדיוק אותו דבר. היום העבודות מעט שונות, הן יותר וריאציות של הדבר ולא העתקים מדויקים. "כל עבודה זו אותה דמות ואותה הצבה", אומרת גבעון, "אבל המרקמים משתנים, פעם היא לאורך, או לרוחב, וכל עבודה הופכת להיות אחת ויחידה. אני דווקא אוהבת את זה כך, זה יותר כלי לבטא את עצמי ונותן הרבה יותר אפשרויות".

נשי - אישי

בנוסף לתערוכת היחיד בבית האמנים, מציגה בימים אלו שוש גבעון גם בתערוכה קבוצתית בגלריה העירונית בכפר-סבא, "נשי-אישי", יחד עם עוד חמש יוצרות המתעסקות בהיבטים שונים של זהותן. בין העבודות ניתן למצוא דיוקנאות אישיים, דמויות של נשים בעיסת נייר, דימוי האישה בתרבויות שונות, "מגוון של התייחסויות שהחיבור ביניהן יצא טוב", אומרת גבעון. גם שם מוצגים דיוקנאות של מרים, "דברים שונים ודומים".

שתי תערוכות בו זמנית הן אולי סיבה להתרגשות גדולה, אולם שוש גבעון אינה ממהרת להיכנע לאופוריה. "יש תמיד את ההיי בפתיחה", היא מחייכת, "ובזמן התערוכה אנשים באים ואני פוגשת אנשים שאולי לא ראיתי הרבה זמן, ואחר כך חוזרים לשגרה, אין מה לעשות. כמו בכל דבר..." במקרה של שוש גבעון,

גם השגרה קשורה לאמנות. גבעון, כאמור, מלמדת אמנות בבי"ס, שם היא גם אוצרת תערוכות של התלמידים ועוסקת בעיצוב הסביבה דרך האמנות. "זה לגדל ולחנך דור שהוא צרכן תרבות, פתוח לסביבה שלו, וגם אם התלמיד לא יהיה אמן הוא יהיה צרכן אמנות. וקורים דברים טובים בעקבות זה".

שוש גבעון מתכוונת להמשיך לעבוד בסדנה בבית ברל, ובהמשך מקווה לארגן סדנה אישית שלה בבית. למרות שרוב העבודות הנורכחיות הן הדפסי רשת, היא גם אינה מוותרת על אהבתה לתחריט. "העבודה על מתכת מאוד עדינה ודקדקנית, וצריך בשבילה הרבה מיומנות וסבלנות".

בחיור, מספרת גבעון כי דמותה הבוטחת והמתריסה של מרים כפי שהיא עולה מהדימויים הצילומיים, אינה כה רחוקה מהמציאות. "מרים תמיד בולטת ובמרכז, היא לא יכולה להיות בצד. אני שונה ממנה לגמרי, ממש הקצה שלה"

השילוב בין הבדים המסורתיים לטכניקת ההדפס נותן לתערוכה ממד עומק נוסף, של חיבור בין מזרח למערב

בצילומים עצמם חשוב שיהיו קונטרסטים - הבדל חריף בין שחור ללבן, אולם גבעון רצתה להכניס לעבודות גם צבע. "שחור-לבן זה דרמטי", אומרת גבעון, "וגם מרים דרמטית. מצד שני היא גם מאוד צבעונית, אם זה בהופעה שלה או בהתנהגות, וחיפשתי דרך להביע את זה"